SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2366

av Mattias Karlsson Bergman m.fl. (SD)

Minoritetsfrågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att ytterligare tillgängliggöra kulturarv tillhörande de nationella minoriteterna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att på alternativt sätt tillgå nationella minoritetsspråk inom välfärdssektorn i de delar av landet som inte utgör förvaltningsområde och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till åtgärder för att säkra sydsamiskans fortlevnad och förvaltning samt höja språkets status och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att underlätta för dubbning på minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att underlätta för undertexter på minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att tillsammans med övriga nordiska länder med samisk befolkning inrätta ett gemensamt samiskt språkcentrum och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att utveckla forskningscentret Várdduo/Cesam och i förlängningen inrätta ett

fristående nationellt samiskt forskningscentrum och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda långsiktig språkrevitalisering för de nationella minoritetsspråken och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta judiskt liv i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna teckenspråk som ett minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna älvdalska som ett minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges nationella minoriteter utgörs idag av tornedalingar, sverigefinnar, judar, romer och samer, som även är Sveriges enda urfolk. Lagen om nationella minoriteter gäller i hela Sverige och beskriver de rättigheter minoriteterna har, såväl i hela landet som i de särskilda förvaltningsområden som finns för samiska, meänkieli och finska.

1977 uttalade Sveriges riksdag att samerna är ett urfolk i Sverige. Samerna är sedan 2011 erkända som ett folk i Sveriges grundlag. I egenskap av urfolk har samerna även ett folkrättsligt skydd.

I Sverigedemokraternas ideologiska grund finns en generell assimileringsprincip där nyckeln till nationell sammanhållning är gemenskap och samhörighet. Den lagstadgade särställning de nationella minoriteterna har och den historiska hävd som finns att ta med i beaktande gör dock detta till undantag i frågan om assimilering.

Såväl de nationella minoriteternas kulturer som den svenska kulturen utgör tillsammans Sveriges samlade kulturella grund vilken Sverigedemokraterna värnar. Vårt lands kulturarv och historia är två viktiga grundpelare för samhällets identitet där identiteten är ledstjärnan i frågan om ett sammanhållet Sverige.

Ett tillgängligt kulturarv

De historiska, kulturella och språkliga variationer landets nationella minoriteter har är samhället skyldigt att värna och vårda. Rikt är det kulturarv som utgör grunden för individens och sammanhangets identitet. Som nationell minoritet är rätten till kultur, språk och identitet grundläggande i en demokrati, på samma sätt som rätten till kultur, språk och identitet tillhörande majoritetsbefolkningen. Oberoende av om individen identifierar sig med enbart den nationella minoritetens kultur, majoritetsbefolkningens kultur eller båda kulturer är rättigheten till dem grundläggande. Viktigt att värna är också individens frihet att själv välja tillhörighet eller tillhörigheter. Med anledning av detta bör möjligheterna att ytterligare tillgängliggöra kulturarv tillhörande de nationella minoriteterna utredas.

Nationella minoritetsspråk inom välfärdssektorn

Rätten till sitt nationella minoritetsspråk är en väsentlig del av förutsättningarna att vårda och förvalta sin kulturella identitet. Förvaltningsområden finns för tre av minoritetsspråken där särskilda rättigheter och möjligheter finns. För de språk som inte har förvaltningsområden i landet och i de områden i landet som inte har förvaltningsuppdrag är det dock svårt att tillgå språkligt utbud inom välfärdssektorn. Med anledning av detta bör möjligheterna att på alternativt sätt tillgå sitt minoritetsspråk inom välfärdssektorn utredas.

Sydsamiskans bevarande

Av Unescos (FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur) språkatlas över vilka språk som är hotade i världen framgår att samtliga samiska språk klassas som hotade. Med detta menas att de som talar något av de samiska språken försvinner eller övergår till att tala ett annat större språk. Minoritetsgruppers språk har genom historien förtryckts, försummats och övergivits över hela världen. Dock kan språk återupptas och återfå kraft i nya generationer där det finns intresse för kulturarv och rötter. Genom att bland annat undervisa, synliggöra och forska om språket kan trenderna stimuleras ytterligare. En viktig del kan också vara att författa skrifter och böcker inom och på språket för kommande generationers skull.

Det sydsamiska kulturcentret Gaaltije bedriver en mångfasetterad verksamhet som syftar till att främja det sydsamiska språket, dess kultur och historia, men också samiskt näringsliv i regionen. Gaaltije fyller en viktig funktion i bevarandet av såväl det

sydsamiska språket som dess kulturarv. Dock har man under lång tid varit beroende av projektstöd, vilket ger en lång osäkerhet. Här är det viktigt att utreda vilka resurser som krävs för att säkra Gaaltijes framtida fortlevnad.

Den socialdemokratiska regeringen lagstiftade under 1900-talet om bland annat ett förbud att tala det egna modersmålet, vilket i praktiken innebar till exempel att barnen inte fick prata samiska i skolan. Detta bidrog starkt till att talandet av de samiska språken minskade och att den nya generationen inte fick möjligheten att lära sig språket ordentligt då det uteblev genom hela undervisningen. Särskilt utsatt har sydsamiskan varit då språkbytesprocessen pågått under en längre tid i det sydsamiska området jämfört med det nordsamiska. Sydsamiskans utarmning har dock pågått under en längre tid än så. I området togs många nybyggen upp från 1600-talet och långt in på 1800-talet. Det dominerande språket blev svenska även på grund av att man undanträngde ren¬skötseln mer och mer. Cirka 700 personer talar idag sydsamiska i Sverige.

Kultur och språk har starka band till varandra och följer ofta trender sida vid sida. Därför är bevarandet av den samiska kulturen extra viktigt även när det gäller detta. Det är framförallt en fråga om identitet, rötter, ursprung och kulturellt arv. Med anledning av detta är det av stort värde att arbeta för bevarandet av de samiska språken då dessa utgör en del av såväl det samiska kulturarvet som det svenska, då samerna även är ett urfolk i Sverige.

Minoritetsspråk inom populärkultur och public service

Det finns ett stort intresse världen över för såväl den nordiska kulturen som våra språk. År 2019 valde det amerikanska företaget The Walt Disney Company i samband med lanseringen av filmen ”Frost 2” att ljudsätta, dvs. dubba, hela filmens dialog till nordsamiska med anledning av att filmen utspelar sig i denna miljö. Populärkulturen utgör en möjlighet att inte bara bevara våra minoritetsspråk utan även stärka och skapa ett bredare intresse för dem. Möjligheten att underlätta och skapa bättre förutsättningar för översättningar och dubbningar av spelfilm och tv-serier som utspelar sig i miljöer där språket talas eller har sin hemvist, och även andra produktioner, bör utredas.

Inom strömmande film och serier, på plattformar som exempelvis Netflix eller Disney finns ofta ett flertal undertexter tillgängliga för tittaren. Möjligheten att underlätta för denna typ av on demand-tjänster att erbjuda undertexter på våra svenska minoritetsspråk bör utredas. Det statligt finansierade public service-företaget Sveriges Television, SVT,

bör ges i uppdrag att erbjuda undertexter på minoritetsspråk för SVT:s egna produktioner där undertexter på svenska och/eller engelska i övrigt erbjuds.

Gemensamt samiskt språkcentrum

I Norge har man sett betydelsen av att ha en fristående samisk högskola genom inrättandet av den samiska högskolan i Kautokeino 1989, vilken är det enda helt samiska högre utbildningsinstitutet. Dock riktar sig den samiska högskolan i Kautokeino i första hand till samer i norra Norge med samiska som modersmål, då nordsamiska är det huvudsakliga undervisningsspråket. Det kan således vara mycket begränsade möjligheter för samer som talar ett annat samiskt språk, samer med norska, svenska eller finska som modersmål eller övriga intresserade av den samiska kulturen att studera vid högskolan. Med anledning av detta är det av stor betydelse att tillsammans med övriga nordiska länder med samisk befolkning inrätta ett gemensamt samiskt språkcentrum, för att säkra den samiska utbildningen och forskningen inom Sápmi även för icke-nordsamisktalande studenter och forskare.

I arbetet med bevarandet och förvaltandet av den samiska kulturen är många delar viktiga. Inrättandet av ett fristående samiskt universitet skulle också kunna vara en starkt betydande satsning då utbildnings- och forskningsmöjligheterna skulle utökas, vilket är en förutsättning för den samiska kulturens bevarande. Det är dock viktigt att undervisningsspråken vid ett samiskt universitet är varierade, och att studenter har möjlighet att studera på sitt samiska språk och/eller på svenska. Gällande de samiska språkens varietet bör utbudet omfatta de olika regionernas samiska huvudspråk.

Centrum för samisk forskning

I Umeå finns sedan år 2000 Várdduo – Centrum för samisk forskning, vilket fungerar som en mötesplats och resurscenter kring forskning om samer, samiska språk och samiska förhållanden i stort. Centrumet anordnar seminarier, samverkar med samiska organisationer och andra universitet samt sprider kunskap i frågorna. Várdduo/Cesam fyller en viktig funktion genom sin omfattande, tvärvetenskapliga och framgångsrika samiska forskning. Man har även samarbete med andra universitet, högskolor och forskningsinstitutioner om samisk forskning. Detta arbete är ovärderligt för den samiska kulturens existens och ställning i Sverige idag.

Samtidigt har Várdduo/Cesam givetvis begränsade resurser, som avdelningsenhet under Umeå universitet, även om man kan dra nytta av skalfördelar och

kommunikationskanaler. Därför är det av stor vikt att regeringen utreder hur Vårdduo/Cesam kan ges förutsättningar för att utöka och stärka sin verksamhet. En utveckling som i förlängningen kan lägga grunden för ett fristående nationellt samiskt forskningscentrum.

Språkrevitalisering

Språket är själva fundamentet för framväxten av en kultur. Flera nationella minoritetsspråk som exempelvis jiddisch och romani chib har få individer som behärskar språken fullt ut i Sverige. Genom åren har språkrevitaliseringsåtgärder genomförts för att stärka samtliga nationella minoritetsspråk, men fler åtgärder behöver vidtas. Ofta är dessa satsningar kortare och varierar i omfattning. För att bevara de nationella minoritetsspråken behöver mer långsiktiga revitaliseringssatsningar göras. Framför allt behöver vi höja kunskapsläget avseende vilka åtgärder som respektive minoritetsspråk är i behov av, eftersom språkens livskraft skiljer sig åt. Den svenska minoritetslagstiftningen syftar till att garantera Sveriges nationella minoriteters rättigheter, däribland deras rätt till språk och kultur. Eftersom språket fyller en central funktion för bevarandet av kulturer, bör en utredning genomföras, som syftar till att identifiera långsiktiga satsningar som behövs för bevarandet och revitaliseringen av varje nationellt minoritetsspråk.

Underlätta judiskt liv i Sverige

Vi sverigedemokrater ser allvarligt på den ökande antisemitismen i Sverige. Inte minst efter terrorgruppen Hamas angrepp mot civila Israeler den 7 oktober 2023. Med de senaste decenniernas massinvandring från länder där antisemitismen ofta tillhör kulturen så har livssituationen för den judiska minoriteten i Sverige försämrats nämnvärt. Men även från vänster- och högerextrema grupper finns antisemitism som med jämna mellanrum gör sig påmind. I Malmö har ett flertal judar flyttat på grund av det hat och hot de möts av när de är öppna med sin judiska tro eller kultur. Detta behöver tas på stort allvar då den judiska gruppen själva uttrycker att det inte i längden går att vara bosatt i Sverige om man tillhör den judiska minoriteten. För att underlätta och stärka judiskt liv i Sverige bör det genomföras åtgärder för att stärka den judiska gruppens rättigheter i hela landet. Eftersom delar utav den judiska gruppen fortfarande förföljs och faller offer för brott med hatiska motiv bör ytterligare åtgärder genomföras för att stärka judars rättigheter i Sverige. Inom ramen med vårt samarbete med

regeringen har vi stärkt arbetet för judiskt liv i Sverige genom satsningar på utbildning, hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser och insatser mot antisemitism. Vi vill ge elever en bredare bild av judiskt liv, kultur och historia som nationell minoritet, bland annat genom bättre undervisningsmaterial, fortbildning för lärare och fler kontakter med judiska församlingar och museer. Samtidigt har vi verkat för ökad trygghet för judiska verksamheter genom förstärkt säkerhetsstöd och skärpt arbetet mot hat, hot och antisemitism. Genom införandet av demokrativillkor ska organisationer som sprider antisemitism eller annan extremism inte kunna ta del av statliga bidrag.

Teckenspråk som minoritetsspråk

Det svenska teckenspråket hör inte till de fem nationella minoritetsspråk för vilka Sverige skrivit under Europarådets konvention. Svenskt teckenspråk uppfyller dock flera viktiga kriterier för vad som kan betraktas som nationellt minoritetsspråk – det är till exempel tydligt ett helt eget språk och det har använts under mycket lång tid i Sverige.

I språklagen från 2009 jämställs emellertid det svenska teckenspråken med de nationella minoritetsspråken, men skyddet är inte lika omfattande i språklagen som i minoritetslagen. Genom att erkänna teckenspråk som ett officiellt minoritetsspråk skulle språket erhålla det skydd som idag saknas.

Älvdalska som minoritetsspråk

I Älvdalen talas än idag språket ”älvdalska”. Det är ett gammalt språk som skiljer sig på ett avgörande sätt från det moderna svenska språket och har anor ända från järnåldern. Ca 2 500 personer i Älvdalen talar i dag älvdalska och bland yngre människor i Älvdalen växer intresset för språket.

Enligt språkforskare samt Europarådets expertkommitté och ministerråd är älvdalskan att se som ett eget språk och ingen dialekt. Även den amerikanska lingvistorganisationen SIL klassade älvdalskan som ett eget språk redan år 2016.

Givet det faktum att älvdalskan är att se som ett eget språk, vilket både talas i dag och har urgamla anor, anser Sverigedemokraterna att riksdagen ska besluta om att erkänna älvdalskan som ett minoritetsspråk för att säkra språkets fortlevnad inför kommande generationer.

Mattias Karlsson Bergman (SD)

Runar Filper (SD) *Mikael Strömberg (SD)*

Emma Altenhammar (SD)